

Mưa nguồn

Người đàn ông xuống xe trước hai cánh cổng đóng kín. Ông ta đứng tần ngần một lát trước khi đưa tay bấm chuông. Đó là một người thấp, đậm người, trạc năm mươi tuổi, tay dặt xe đạp. Tuy trời tối ông ta vẫn đội trên đầu chiếc mũ cối, một hình ảnh khá quen thuộc. Không ngày nào là không có người đến hỏi căn nhà này. Ngôi nhà mở ra hai hướng, hướng đông và hướng tây, nằm giữa hai con đường giao nhau. Hai đầu là hai trường học. Xung quanh là hàng rào chè tàu từ lâu thiếu người xén tỉa, mọc cao quá đầu. Trên con đường đó, nó là ngôi nhà đẹp nhất. Bên trong vườn trồng nhiều hoa.

Dưới vòm lá hoa ăng ti gôn, đôi bạn trẻ đang ngồi tựa đầu vào nhau, giật mình bởi tiếng chuông reo. Người con gái đi ra mở cổng, hơi ngạc nhiên về sự hiện diện của người đàn ông lạ vào một giờ đã muộn như thế này.

Bác hỏi ai ạ?

Cô đoán ngay lại một người từ ngoài bắc vào.

– Dạ mẹ tôi sang nhà hàng xóm chơi rồi.

– Có cần gì xin chú nhắn lại. Thi tiếp lời.

– Tôi không có chi để nhắn. Tôi là ông Hoàng Nhật, bạn của chồng bà

Phương.

Nhìn người đàn ông Nhiên mở rộng hai cánh cửa.

– Mời bác vào nhà ạ.

Ông ta dắt xe đạp vào. Trong khi Thi qua hàng xóm mời bà Phương về Nhiên lấy nước mời khách. Mẹ ở hàng xóm tắt tả chạy về. Bà nhìn ông ta một lúc rồi kêu to, tiếng kêu ngạc nhiên lẫn vui mừng.

– Anh Nhật!

– Vâng, chào thím. Thím có già, nhưng không khác. Chú còn ở đây hay là đi Sài Gòn?

Làn sóng người ào ạt vào Nam trên những chuyến tàu Thống Nhất khiến ông ta hỏi như thế.

– Nhà em ở Sài Gòn. Quay sang con gái bà giới thiệu: Nhiên, đây là bác Nhật, tập kết trước 45, anh em chú bác ruột với ba con. Kia là Thi, bạn dạy cùng trường với cháu.

Nhiên ngồi bên sập, nhìn kĩ người đàn ông. Ông ta hiền từ, vẻ thật thà phúc hậu với cặp mắt sáng và sống mũi vừa. Lấy nước xong để hai người lớn ngồi nói chuyện Nhiên xin phép ra ngoài. Giải phóng xong, thành phố Huế như qua một cơn lốc với cảnh kẻ ở người đi, kẻ đi người đến. Nửa con trai đi học tập tặn các tỉnh phía Nam xa xôi, nửa con nhỏ ở lại Sài Gòn với chồng, trong ngôi nhà của chính con trai họ. Mẹ Nhiên cho vợ chồng người giáo viên trẻ cùng bà mẹ và ba đứa nhỏ ở nhà dưới. Ba đứa con trai của họ tên ở nhà là: Un, Deux, Trois, gây gỗ, đập lộn nhau suốt ngày, đến bữa cơm mẹ chúng chia mỗi đứa mỗi tô to, chúng ăn chán rồi ngủ, ngủ dậy đi học. Đứa nhỏ nhất ở nhà với bà nội. Có ba đứa nhỏ, cha mẹ chúng và bà Thông người hàng xóm trước đây ở trước nhà họ bây giờ sang ở cũng cho vui cửa vui nhà. Nhiên hiểu sâu sắc nỗi buồn của mẹ, cô còn trẻ mà bà sắp xa cô.

Tiếng người bác trên bậc thềm:

– Tôi về. Hôm nào rảnh mời thím đến chơi. Đi ba mươi năm về thấy thím khỏe mạnh là tôi mừng.

Nhiên và mẹ tiễn bác ra cổng. Thi còn ở lại chơi. Đêm nào anh cũng ngồi đến 11 giờ dù Nhiên buồn ngủ díp mắt.

– Nhiên à, ba mẹ cho phép mình làm đám cưới sớm.

Thi vuốt tóc Nhiên. Một ngày gần đây ngôi nhà sẽ thuộc về tay người khác và cô thuộc về anh. Anh yêu cô chân thành và nghĩ rồi đây cô sẽ được tự do dưới mái nhà của mình. Nhiên hất tay Thi ra. Chiều nào đi dạy về mẹ cũng nấu cơm rồi, bữa cơm chỉ có hai mẹ con đơn giản, ăn cơm xong cô ra ngồi dưới vòm lá ăng ti gôn, lắng nghe tiếng côn trùng rả rích trong lá, tiếng thờ dài của những cành hoa trên đầu. Cô không thích nghĩ chuyện mẹ bán nhà. Cái chết của Nhã Y ám ảnh cô. Là đôi bạn thân hồi sinh viên, cái chết của Y đến sớm quá, làm cô hụt hẫng choáng váng. Căn nhà rậm rạp âm u như cánh rừng, nhà Thi, thứ bảy nào cô cũng đến. Ta yêu Thi hay yêu chính khu vườn ấy. Để kiếm một chỗ trở về sao. Ta chưa muốn bước chân vào cuộc đời khác. Chưa. Môi còn hồng trái tim còn phong nhụy. Sau những cơn mưa giông Thi bắt những con ếch nướng. Hái những trái cây đủ mùi vị chua, chát, ngọt ngào trong vườn nhà cho Nhiên ăn. Thi thổi bùng ngọn lửa trong mắt môi Nhiên. Tay trong tay họ chạy nhảy khắp khu vườn rộng gần một mẫu phía tây bắc thành nội. Hạnh phúc trước mắt chưa lấp được niềm đau đón xa lìa ngôi nhà cũ.

Sự êm ấm dịu dàng của đêm lan tỏa. Mùi hoa sen tinh khiết. Nếu có ba, ba sẽ thức khuya đợi hoa quỳnh nở. Những ngón tay Thi lùa trong mái tóc dài óng ả của Nhiên.

– Em có thích về ở trong vườn nhà anh không?

– Chưa. Nhiên búng bình. Cô ngồi nép mình trong bóng tối, dưới chậu quỳnh hoa để trên ban công. Trên đầu họ những chùm hoa ăng ti gôn rủ cánh

ngủ.

– Anh đang cầu hôn em mà.

Đây là khu vườn của mẹ, căn nhà của ba mẹ. Nhiên kêu lên trong lòng. Tôi không hề muốn bất cứ ai tới đây. Nhã Y chết rồi. Ba mẹ sắp đi rồi. Khuya Thi từ giã ra về. Anh ôm Nhiên thật chặt. Cái hôn bùng nổ trên môi Nhiên thật dịu dàng say đắm. Nhiên lách khỏi vòng tay Thi.

– Anh về đi.

*

Ngày nào xe ta cũng lăn bánh trên đường. Trời thật đẹp những sớm mai tinh khiết. Nhưng ta không tìm lại được nữa. Những kỉ niệm, những hình bóng. Người đàn ông ấy nhiều lần đến tìm cô trong giấc mơ. Ông nhầm rồi, mẹ không bán nhà. Nhưng tôi không đến mua nhà. Tôi đến tìm người anh em. Nhiên tỉnh dậy. Trăng sáng vắng vặc. Ngoài cửa sổ, một vì sao khuya in trên nền trời lẻ loi. Nhiên quờ tay qua sang bên cạnh đụng phải khuôn mặt mẹ. Mình sắp xa mẹ, phải không?

Mẹ kể, bác Nhật là con út ông cả, ông cả là người anh họ xa của ông nội con, nhà nghèo. Bác theo du kích lên núi từ nhỏ. Sau này con năng tới thăm dì và bác. Ba mẹ đi rồi còn bác, nghe không. Đi dạy xa nhà con nên nhờ bác xin chuyển lên. Con sướng từ nhỏ, không có mẹ, con khổ. Lo đám cưới xong, mẹ mới đi. Bán nhà chỉ là bắc đẩu dĩ thôi, con ạ. Về Saigon, mẹ sẽ mua một mảnh vườn khác, trồng lại hoa hồng. Nhiên buồn trong lòng. Cô đã một mình đạp xe lên Trà Am, lội qua con hói cạn nước, mộ Nhã Y nằm trơ vợ, không bia mộ, không bạn bè. Lạnh lẽo và phũ phàng. Không tin được

con bạn thân đã chết. Một vì sao cô đơn đã tắt. Không thể nói với mẹ mình sẽ cô đơn biết chừng nào ngày mẹ ra đi. Thi không phải là điểm tựa sau cùng. Anh khác cô thế kia. Trong chừng mực nào đó anh là cái bóng rợp của đời cô. Nếu bám vào Thi như cái phao có ngày ta chìm mất với cái phao ấy. Sau này mình rảnh sẽ đến thăm bác, nhưng còn quy lụy ông ta ư, không. Mình vẫn yêu ngôi trường và học trò dễ thương quá chừng.

Họ cưới nhau một năm sau ngày mẹ Nhiên bán nhà đi. Ông Nhật mua một ngôi nhà cũ cuối đường bên kia sông. Có lần Thi hỏi ông sao bác không chiếm nhà nguy quân nguy quyền như nhiều người đã làm, ông cười hiền hoà, thôi ai lại làm rứa, mấy thằng kia làm được nhưng bác không làm được. Nhu cầu ăn ở mặc của dân chúng rất cao. Đối với những miền mới giải phóng việc ổn định trật tự giai đoạn đầu đi liền với chuyện bộ đội và cán bộ có chức quyền chiếm nhà dân, những ngôi nhà bỏ không khi chủ nó đi chưa về hay đi thẳng qua Mỹ. Không thích sự nóng vội ấy ông về làng thuyết phục bà chị lên ở với mình. Hai chị em mua một khu đất rộng ở cuối đường xe lửa, mặt trước làm nhà, mặt sau trồng rau và cây ăn quả.. Buổi giao thời bao nhiêu người Huế bán nhà đi, có người đi thẳng không về, có người đi kinh tế mới. Nhà và đất rẻ như bèo. Một sào trị giá từ một đến hai chỉ vàng. Đó là đất trong thành phố và những vùng phụ cận, những khu đất rộng mênh mông trong Thành nội như Tây lộc, Xã tắc, Tây Linh. Người ta nhìn thấy mà thèm, nhà sang trọng hay nhà cổ – tức những ngôi nhà rường – cũng không chênh lệch giá bao nhiêu cả.

*

Ngày Nhiên và mẹ sang thăm bác, ông Nhật hỏi Nhiên dạy trường nào, muốn lên trường gần nhà không. Nhiên đáp.

– Sang năm, cháu nghĩ thế. Nhiên nói với bác. Không thể trở lại vườn xưa được nữa, chỉ còn cách là chấp nhận hiện tại.

Thi đời nào hiểu, với cô, cái quyến rũ của ngôi trường nào phải là phần trắng bảng đen. Mà là khung cảnh. Buổi sáng sương mù. Chiều mây trắng dồn lên mênh mang. Khuya nghe eo óc tiếng gà. Nhiều khi Nhiên thức dậy lúc nửa đêm, mở cửa nhìn thấy một biển sao cúi xuống thật gần. Biển sao vàng vạc hằng đêm như chỗ trở về cho trái tim cô đơn thèm khát chút tình người. Sau cùng là học trò, chúng hồn hậu dễ thương và Nhiên yêu chúng. Trái tim nhạy cảm của Nhiên rung lên cùng nhịp đập của đất trời. Mỗi buổi mai tinh khiết xe ta lăn bánh trên đường làng, sương ẩm ướt cỏ với tâm hồn mở phơi. Cô làm việc chăm chỉ, lặng lẽ, không phô trương. Không, bây giờ đổi đi trường khác cũng thế thôi, mình và bác còn nhiều cái không hợp nhau hướng hồ là người ngoài.

*

Hiệu trưởng mới lớn hơn Nhiên ba tuổi, quản lí một ngôi trường chỉ có năm phòng học ở tít trong làng. Có lẽ trước đây là cơ sở của một trường tiểu học. Cổng vào chưa có, không có bảng tên trường, đành lấy tạm ngôi nhà ba gian của một gia đình di tản vô nam chưa về làm cơ sở cấp 2. Người ốm nhỏ, mặt gầy choắt, hai tai nhỏ, trán hẹp không nghe lời can gián, tánh nết nóng nảy và có phần khắt khe, anh ta nói tui mới học xong lớp bảy cộng ba tháng bồi dưỡng (?!). Có người không (0) cộng bốn (4) đi làm hiệu trưởng miền núi

(!?). Bảng tên trường chưa có, anh Cát và học trò xúm nhau lại mua tôn và sơn kẻ bảng tên trường Dương Thanh (tên xã)... Trường có ba nữ, hai giáo viên một làm văn phòng mới tuyển sau này. Bốn giáo viên nam, một hiệu phó tên San. Cái nhìn của anh ta đậu lại nơi Nhiên hơi lâu ngay trong buổi đầu họp ra mắt giáo viên. Lúc đó Hanh mới về nhậm chức, chân ướt chân ráo, chưa có bàn ghế để ngồi, họ cùng ngồi trên bộ ngựa của chủ nhà đi đi tản chưa về. Nói chung buổi đầu khá tốt đẹp. Họ gặp nhau thân mật trong những bữa cơm chung tại trường, các giáo viên chia phiên nhau nấu. Nhiên không quen nấu lửa rơm, đến phiên cô anh Cát xông vào “cô để tui nấu cho mau”. Nấu cho mau là anh ta chắt lửa rơm bốn bề, hình như người chủ nhà còn ở đâu đó trong làng, mới có sẵn rơm trong bếp cho họ nấu ăn chứ. Quả thật chất rơm bốn bề cơm mau chín tới và ngon nữa. Đến phiên anh chàng Trí dạy toán anh ta nấu sòng hôm đó độn bắp nhiều hay sao đấy. Gạo góp chung, thức ăn tự túc. Thịnh thoảng gặp nhau trong quán cà phê và đôi lần đi ăn bún với nhau.

Hanh ở gần nhà Nhiên, thịnh thoảng anh đến cô chơi, đôi khi còn mời cô đi ăn chè, Nhiên từ chối, lấy cớ mệt. Anh có vợ rồi còn cô đã có Thi. Sau vụ làm bảng tên là vụ đi lấy sách giáo khoa trên xã. Nhiên được lệnh đi lấy sách cùng với học trò. Hôm ấy trong bữa họp Hanh nói, sách giáo khoa trường mình chưa có đủ, cô Nhiên đi lấy thêm với học sinh. Nhiên không đáp, lần đầu cô đã đi với một tổ học sinh chừng mười em. Con đường quốc lộ 1 là một con đường đông đúc xe cộ, những chiếc xe bồn chở xăng bên Lào về có khi tông chết người rồi bỏ chạy do tài xế chỉ quen chạy đường núi.

Cô nói.

– Đường ấy đông đúc lắm, mà học sinh thì nhỏ.

– Cô phải đi lấy, không còn ai khác nữa.

Nhiên không thể không cãi.

– Tôi đi xe đạp, các em đi bộ, sao ông hiệu không đề nghị người có honda?
Là anh Cát và anh Trí?

Lần đầu tiên con người nhỏ của Hanh nhìn cô hơi lâu rồi anh lên giọng khinh khít.

– Mỗi người một việc. Cô đi thôi.

Nhiên hối hận ngay sau khi nói. Khổ thì ai cũng như nhau, cô là giáo viên độc thân còn Cát đã có vợ con. Hơn nữa anh ta đã cùng học sinh lao động làm bằng tên trường rồi. Anh ta “lăn lộn với phong trào” như đồng chí hiệu trưởng đã đánh giá!!

Lần này Nhiên dặn học trò tới trễ hơn một chút, trời nắng lắm. Lần thứ ba Hanh điều cô dắt học trò lớp sáu đi lấy sách cô thật sự nổi nóng do tính độc đoán của hiệu trưởng, anh chỉ lớn hơn cô ba tuổi. Đáng lẽ anh phải nghĩ cho học sinh, chúng nhỏ quá và tai nạn xe vẫn có thể xảy ra trên con đường quốc lộ ngựa xe như mắc cửi. Học trò lớp cô chủ nhiệm rất bé, chúng nhỏ con và chúng là bầy chim bé dễ thương của Nhiên.

– Tôi là Hiệu trưởng, tôi ra lệnh cho cô và cô phải đi!

Cát đang đứng nghe hai người to tiếng, liền xen vào:

– Thôi để tui đi, dù sao lớp cô Nhiên chủ nhiệm học sinh bé lắm.

Cát tình nguyện đi chở sách với thầy Trí. Những năm ấy cả nước chưa có một bộ sách giáo khoa cho hoàn chỉnh, hai miền hấp thụ hai nền giáo dục khác nhau. Hệ mười năm ngoài kia khác hẳn trong này. Cô không muốn đưa học trò đi nhưng không có học trò một mình cô không chở hết sách.

Những điều tưởng là giản đơn ấy nhiều năm sau cô mới hiểu ra, Hanh là một người tiểu tâm. Thỉnh thoảng họ ngồi với nhau trong một quán bún bình dân, toàn thể giáo viên chỉ có bảy người. Buổi sáng thì cà phê. Hôm đó có một bữa dạy xong quá mệt cô đạp thẳng (không vào quán) mặc ông Hanh réo gọi. Sáng hôm sau Cát hỏi cô tại sao hiệu trưởng gọi mà cô không vào. Cô

đáp trả nằng mà tui cũng mệt quá, đàn ông ngồi với nhau được rồi. Từ đó ông ta nhìn cô bằng đôi mắt khác. Cô không thích dây dưa vào chuyện tình cảm với anh. Nhà ở gần nên hàng tuần anh hay tới chơi. Hanh chiếm nhà một nông dân ngoài đường quốc lộ đi chưa về làm văn phòng. Trường (nguyên trước là một trường tiểu học chỉ có năm lớp) ở trong làng. Đôi khi anh hỏi cô dạy có mệt không. Một số cán bộ phòng hay về trường chơi, Hanh không dấu diếm tình cảm của anh đối với cô, cô giả lơ đi vào văn phòng không đáp. Bao nhiêu cô gái sử dụng sắc đẹp của mình để lấy lòng cấp trên, cô kiêu hãnh không làm, đại dột chẳng! Hậu quả đã rõ: không phải Cát là người ra đi, cô là người bị điều đi.

Hết năm học, cô được chuyển đi trường khác. Một trường ven biển, tuy không thơ mộng bằng Dương Thủy, không có văn phòng sạch đẹp bởi hiệu phó luôn hút thuốc缭绕 rác bừa bãi, bàn ghế xô lệch bụi bặm ngả nghiêng. Giáo viên nào cũng đạp xe một ngày hơn 10 km rồi, lại túi bụi với giáo án, nam thì đạp thêm xe thô, nữ lo cho việc nhà, may đồ bỏ chợ mới tạm đủ sống. Ai hơi đâu dọn văn phòng, bác bảo vệ đã 60 cũng không còn sức vừa quét sân trường (hẹp) vừa lo lau chùi khi mà giai cấp công nông đang được hô khẩu hiệu? Hiệu phó ở lại luôn trong trường, ăn uống kham khổ với canh rau khoai nấu vị tinh, rau do anh ta trồng, Nhiên cũng có một lần được anh ta hò lại nấu giùm cơm, canh! Tuy thế anh ta là một người trực tánh, không nhỏ nhen. Anh ta đang đi học khóa bổ túc lớp 6 và thường ngồi nhìn Nhiên chấm văn, những bài văn ngô nghê của học trò nhà quê khiến cô phải cười, tí như: “Con chó nhà em không bao giờ ngủ cả, khi mô em cũng thấy nó thức để sửa là có người.” và “Sáng nay ra vườn em chộ một cây chuối đang trổ bông.” Anh ta cũng cười theo. Con người ấy lấy sổ khám sức khỏe của học sinh cấp 1 làm phương tiện hút thuốc缭绕, ăn xén đồ phụ tùng xe đạp của giáo viên (mỗi cuối học kì tùy theo nhu cầu và thông qua việc bình bầu mà

người này được mua xích, người kia lắp xe, người cái mang xe)... Hiệu phó lợi dụng quyền hạn của mình lấn át kẻ khác. Những phụ tùng xe đạp bán có tiền đều về tay anh ta. Hoặc giả có người được chia một sợi xích có khi là cái lốp xe, anh ta cũng sai người rượt theo lấy lại (với cái thư ngăn mang tính mệnh lệnh).

Buổi họp cuối năm đúng là khóc ra nước mắt thật. Con người mà Nhiên cho là trực tánh, còn đi học bổ túc văn hóa lớp 6 ấy, ngồi nghe những giáo viên cấp 1 tố mình với thái độ bình thản. Thầy Hiệu trưởng cũng ngồi nghe, không bình phẩm lời nào. Cả hai sau đó được đổi đi trường khác và người được điều về, oái oăm thay, lại là Hanh. Thế là đáng lẽ làm tổ trưởng tổ văn cô bị hạ xuống dạy lớp sáu. Đáng lẽ dạy lớp chín như cũ cô chỉ còn dạy lớp bảy.

Trường Phú Y: nào đi cổ động chào mừng bầu cử quốc hội, nào học chính trị ngay trong đình làng, cái làm cho giáo viên mệt nhất không hẳn chỉ là chuyện xóa nạn mù chữ cho dân nghèo. Đi đường tắt phải sang đò cũng mất 20 phút chưa kể đường vô làng. Những người nhà quê đầu tắt mặt tối 7 giờ mới về tới nhà, giáo viên dạy bổ túc phụ họ dọn dẹp nhà cửa, tắm cho con nhỏ. Rồi đưa họ đến lớp. Đến kì thi người phụ trách đoàn trường đi mượn sổ hộ khẩu các thôn nắm tình hình bao nhiêu hộ chưa xóa mù, họp các tổ giáo viên phụ trách đi thi thể cho các học viên để lấy thành tích. Vậy mà có nơi xóa mù rồi lại tái mù!

Phần đông các làng xa xôi sống bằng nghề lao động tay chân, hay bán hàng rong. Đa số đàn bà nấu bánh canh, thứ bánh canh nổi tiếng bán kèm bánh lọc, bán bắp hầm, bắp luộc, cũng thứ bắp còn nổi tiếng. Đi dạy bổ túc 10 giờ đêm sang đò Bãi dâu bà chèo thuyền chỉ chống sào đợi một mình cô. Cái làng và các thôn nhỏ ấy nhà giàu không nhiều. Duy nhất có một làng nổi tiếng với nghề trồng hoa cúc, hoa mai. Đất phù sa màu mỡ của Bãi Dâu trôi

xuống con sông này rồi bù đắp hai bên bờ hay sao ấy, mà làng trồng hoa tươi tốt thế. Mùa xuân vào làng như đi giữa một rừng mai.! Họ yêu ngôi làng ấy vì những khu vườn trồng hoa, hảnh rồi. Trong vườn anh chàng phụ trách đoàn trường trồng rất nhiều hoa cúc, vạn thọ và hồng. Họ như mê đi trước những cánh vườn trồng hoa, và lá. Một đôi lần về chơi vườn của Loan và Nguyễn mà tâm hồn Nhiên dịu lại.

Giấc mộng hoa mai không có chỗ để đứng vào những năm cả nước còn ăn độn khoai sắn, bo bo.

Những công việc lao động tay chân mệt nhọc đáng lẽ không dành cho giáo viên nay lại về tay họ vì căn bệnh ưa lấy thành tích của nữ hiệu phó và Hanh. Trong con mắt Hanh, giáo viên và cai trường gần giống nhau. Họp hội đồng, anh ta phê bình các giáo viên không chịu lau chùi bàn ghế, tui là hiệu trưởng mà bàn ghế bụi bặm tui phải chùi!! Anh hạnh học các giáo viên trẻ để tóc dài, không biết đó có phải là căn bệnh dị ứng kinh niên với những người trẻ hơn mình hay mặc cảm (?) từ hồi cả hai còn làm việc chung một trường. Giờ thể dục giáo viên thay phiên đánh trống theo bài bản để học sinh tập.

Hồi còn ở trường cũ, nhiều lần Hanh chỉ cột một manh nylon ngang ngực, đạp về phòng giáo dục cách trường 5 km chẳng là gì? Bây giờ về trường khác cùng với một nữ hiệu phó học lớp 12 đặc trách lao động cả hai làm việc khá ăn ý. Khổ nhất là đám giáo viên cấp 1, bị điều động tới trường cả ngày. Những công việc của nông dân đáng lẽ giáo viên không bao giờ làm nay lại làm, làm để lấy thành tích! Thi đua là thua đi. Nữ hiệu phó chưa chồng coi lao động là mục đích phấn đấu của đời mình thì phải! Cô ta đưa ra kế hoạch làm ruộng bèo dâu, làm nấm mèo. Thậm chí còn nhận chăn trâu cho hợp tác, ngày mùng một tết Nhiên cũng phải về cho trâu ăn cỏ và tưới nấm. Nấm mèo cấy trong phòng tối lên rất mau, củi mục thì giáo viên chủ nhiệm và học sinh đi kiếm! Kế hoạch làm nấm hay hơn ruộng bèo hoa dâu, chỉ có tiền là

không đến tay giáo viên mà thôi.

Có người thấy cô ta (nữ hiệu phó) cùng một vài giáo viên 7 giờ tối còn lặn lội dưới ruộng bèo dâu, gọi là làm lấy phân cho hợp tác! Vẫn chưa hài lòng, họ còn triệu tập một buổi học tập về lợi ích của ruộng bèo dâu, các trưởng thôn và đội trưởng đội hợp tác cùng giáo viên ngồi đợi đến 8 giờ, ông phó tiến sĩ trên Huế mới xuất hiện. Sau một số thủ tục giới thiệu họ ngồi nghe với vẻ chịu đựng cái lí thuyết khoa học đó? Có người nóng ruột ngáp – đối với nông dân thời giờ rất quý. Nhiên cũng ngáp, họ phải về trường sớm cho khâu chuẩn bị, mà Nhiên thì dậy sớm thường xuyên. Mãi đến 11 giờ vị tiến sĩ ? mới tạm buông tha cho khán thính giả để nông dân, đã được lệnh mang theo xe bò chở bèo, ra vớt bèo chở về hợp tác! Cặp bài trùng này, Hanh và nữ hiệu phó, đã làm tình làm tội giáo viên đủ điều. Khổ nhất khi họ hiểu hai từ lao động quá cực đoan, mà không chỉ mình họ nghĩ, nhưng tại sao cứ phải bắt học trò và giáo viên lao động, để làm chi chứ?

Đứa trẻ tội nghiệp! Nhiều năm sau Nhiên vẫn còn nhớ lại giọng nói khen khét giữa hai hàm răng, cái cắn nhọn. Hỡi ơi! Sao anh không chịu học lên ít lớp nữa, làm hiệu trưởng làm gì chứ? Cái uy quyền anh ta dùng để hại người, không nghĩ đến luật nhân quả báo ứng bao giờ, chỉ thỏa mãn lòng ghen tức của mình thôi. Cuối cùng cái kẻ khát khe được điều đi trường khác sau khi tài vụ về phòng tổ giác anh ta ăn tiền của giáo viên. Cô cũng bị anh lấy tiền dạy bổ túc lớp cán bộ hồi ở Dương Thủy mà không biết.

*

Thấm thoát lại sang hè. Trong thư mẹ có nói đến chuyện Nhiên nên xin

chuyển trường, chứ chị Trung nay sắp ra Bắc rồi, còn con ở lại Huế thì sao. Buổi sáng Thi nói: có lẽ mình về thăm làng một bữa, em rủ chị Thùy Trung cùng đi. Bây giờ mẹ viết thư cho Thi và con gái, nhờ Thi giúp bác một tay trong việc sửa nhà thờ họ. Nhà thờ đúng là sắp sụp đổ đến nơi. Tường vách nứt rạn, nền lún, mái sụt, các cửa gỗ hai đầu hồi lung lay. Thi và em trai Nhiên cùng ông bác về làng. Mỗi ngày họ đều đạp xe đò lên về cho tiện. Bao năm tháng thẳng trâm, dãy nhà ở ven sông dọn đi gần hết, sông làm như không ai đi, không ai ở, mọi vật vẫn y nguyên!

Việc sửa chữa nhà thờ họ đòi hỏi một số tiền không nhỏ, ông bác đã về hưu nên rảnh. Việc làm vất vả như thế vì những năm bao cấp chuyện thuê người làm không dễ. Họ tạm mượn bất cứ thiếu niên nào rảnh việc trong số bà con sống quanh đó. Nhà thờ này của ông nội Nhiên xây hồi còn làm quan ở phủ Thanh Hoá. Sau đó ba viết thư cho con gái nhờ mua thêm bộ tam sự để thờ, đóng một bộ bàn ghế mới vì bộ bàn cũ một ăn gần hết. Tất cả sửa chữa đến ba lần, sửa trong các thời điểm khác nhau và lần sau cùng cả họ ăn mừng với bia rượu hân hoan, trước đây lúc nào cúng giỗ cũng dùng nước chè là chính. Ngôi nhà rường với mười sáu cái cột trông uy nghi lộng lẫy, bàn ghế, tủ thờ đều được thay mới hoàn toàn. Công đóng góp của bà con trong đó mẹ và anh của Nhiên bên Mỹ không phải ít. Phải chăng qua việc trùng tu này mà hố ngăn cách giữa hai bác cháu dần dần xoá bỏ lúc nào không hay. Hay kể từ khi cô gặp người chị họ thông minh xinh đẹp mà yếu mệnh ở một ngôi làng trồng hoa mai nổi tiếng ở Huế? Có những cuộc gặp gỡ một lần nhờ một đời. Không đúng. Công bằng mà xét chính ông bác có lòng sau nhiều lần về nhà thờ xem xét đã viết thư đề nghị mẹ cô sửa chữa. Mẹ viết thư cho con trai bà động viên. Vậy chính con người đó, bác cô, với cô là hai kẻ cùng chung một nguồn chảy về một biển cuối cùng xoá nhoà được cái biên giới ngăn cách đáng ghét. Từ một chuyện tu sửa nhà thờ họ.

Ngày hôm đó họ tổ chức lên núi thăm mộ. Bác và Thi đều ngồi xe honda, con đường lên núi chưa được làm, lởm chởm ổ gà. Năm tháng qua đi, tình người ở lại. Người đàn ông dựng túp lều ven sông sống qua ngày bằng nghề câu cá đã dỡ lều dọn đi nơi khác. Mười năm sau về làng dãy nhà ven sông dỡ đi gần hết. Số cư dân còn lại xây nhà to rộng hơn. Bao năm tháng thăng trầm, sông làm như không ai đi, không ai ở, mọi vật vẫn y nguyên!

Nhiều năm qua phong trào đi đãi cát tìm vàng rộ lên từ ngoài bắc chí nam, có một phụ nữ bị giết vì một chỉ vàng. Họ đi thăm chỗ nằm của ông cố Nhiên. Cụ nằm giữa rừng dương, dưới kia là Khe dài, xa nữa là núi. Bên kia chùa bà Tham với hai cây ngọc lan nổi tiếng. Trước là sông, sau là núi. Đột ngột rơi vào sự im lặng của Khe Dài làm cô ghen thờ.

– Nhiên à, mình nên trùng tu lại ngôi mộ này. Bác đã viết thư cho chú và mẹ. Bây giờ chú phụ trách hay hơn, mẹ đã đóng góp nhiều rồi.

Người đàn ông thấp ba cây nhang trên nắm mộ. Từ thành phố lên đây bốn chục km chứ ít ỏi gì, trùng tu lại ngôi mộ này là cả một công trình. Tuy thế nàng chỉ gật đầu tỏ ý đồng tình. Với ông, cô giữ thái độ kính trọng lẫn xa cách. Hai bác cháu thường gặp nhau vào dịp tết, thỉnh thoảng cô cũng sang thăm ông. Chỉ có Nhiên biết rằng mình vẫn còn chưa nguôi ngoai nỗi đau trong lòng. Chính sự bất tài và kém cỏi của Hanh và nhiều người khác khiến cho con chim bay tìm miếng đất lành, nếu không nó sẽ chết. Làm sao tưởng được có ngày mình xa cha mẹ, anh em với ngôi nhà vô vàn kỉ niệm? Ba đã chết, mẹ thì già rồi. Cho đến bây giờ Nhiên vẫn bưng bình tin là ba chưa mất, ba vẫn còn sống. Thật kinh khủng biết bao khi nhớ lại cái ngày ấy. Cái chết của ba khiến cô ngẩn ngơ mất gần một năm.

Thế mà chưa bao giờ cô tìm đến ông.

– Nhà cũ của mẹ, hiện nay ai ở?

– Dạ, một người bạn của cháu mua lại. Từ tiền việt kiều.

– Nhiên ạ, cuộc đời ta chiến đấu từ nhỏ, nếu ta cho cháu biết để viết, cuộc đời ta sôi động lắm. Có lẽ sau khi xong vụ sửa nhà thờ này mình xúc tiến trùng tu ngôi mộ này. Không thể để cho một người yêu nước, từng theo phong trào Văn thân chống Pháp lại nằm trong một chỗ hoang phế thế này. Cháu đồng ý chứ?

– Dạ.

Xung quanh họ là sự cô tịch, rừng thông trùng điệp, mênh mông giữa ngàn lau trắng.

– Lâu nay cháu không sang chơi. Có chuyện chi không.

– Bởi vì bác ra đi với nhiều hi vọng và ước mơ. Còn cháu, cháu phải ra khỏi ngôi nhà êm ấm của mình mà không hề được báo trước.

Lần này người bác không có phản ứng. Luôn tự ái, đôi khi còn độc đoán.

Ông chỉ làm cho nàng xa ông thêm. Thi đã kéo họ lại gần nhau, bằng vào cái việc anh tích cực giúp ông trong việc sửa nhà thờ. Bản tánh cố chấp làm cho mình khổ. Nhiên biết vậy. Bao nhiêu năm qua cô khó chấp nhận điều xảy đến cho mình. Ông đi đấu tranh cho công cuộc giải phóng dân tộc. Ông là kẻ thắng. Để xây dựng cuộc sống mới, con người mới chẳng? Còn cô. Cô không tìm kiếm gì từ ngôi nhà kẻ khác. Tìm chút thanh bình nơi nhà vườn anh ấy ư? Đó là chỗ dung thân của ta đến cuối đời. Thi nào hiểu, không tìm kiếm gì nơi kẻ khác nghĩa là trở về và nương tựa vào chính mình. Có khi ta tìm về nương tựa vào chính mình, mình cũng bệ rạc hư hao. Những năm tháng ấy qua rồi, bây giờ Nhiên chấp nhận.

Người đàn ông đứng cạnh này, mái tóc muối tiêu này là bác cô. Hai con người cùng chảy từ một nguồn về chung một biển. Lòng tự trọng quá lớn và niềm kiêu hãnh ngăn bước chân cô lại gần ông. Những đêm đi dạy bổ túc trong trường làng với cái thai trong bụng. Vậy mà Hanh còn đánh giá cô không chịu đi, ông ta sẽ đòi cô lên miền kinh tế mới! Hỡi ơi, lớp 7 học ba

tháng bồi dưỡng, đưa con nít một sớm một chiều đã lên đầu kè khác ngòi, nó tưởng nó là vua với cai uy của kẻ tiểu nhân đắc thế. Bị kịch hay đáng buồn cho nó đây?

Trong một lúc thật dài tưởng chừng cả thế kỉ đã trôi qua. Cuối cùng lòng tự ái bị dẹp đi. Ông ta thoát li, rồi bị gò bó quá thể trong một thứ kỉ luật sắt.

Tính nhân đạo hầu như không. Hoặc là ta sống hoặc bị thằng địch giết. Thế thì sao cô có thể mong chờ từ ông sự bao dung được?

Ông cũng hiểu ra. Cô tựa đầu vào vai ông kêu nhỏ.

– Bác!

Gió từ giòng sông bên dưới thổi lên lồng lộng. Trong không gian im ắng tiếng lá cây xào xạc nhẹ nhàng. Rừng lau trắng bạt ngàn trước mặt họ không một tiếng chim kêu. Bàn tay mạnh mẽ của ông áp sát cô vào người mình.

– Vâng, ta hiểu.

Hoa Liên

Huế, tháng 8/98 - tháng 9/2006

Nguồn: Blog tác giả

Được bạn: Thanh Vân đưa lên

vào ngày: 15 tháng 12 năm 2009